

UTBILDNINGSVETENSKAPLIGA FAKULTETSKANSLIET

Synpunkter gällande betänkandet Ett likvärdigt betygssystem (SOU 2025:18)

Göteborgs universitet vill inledningsvis ta tillfället i akt att betona behovet av övergripande analyser i relation till att ett stort antal utredningar som rör skola och lärarprofession genomförs samtidigt. Förslagen kan komma att medföra genomgripande förändringar av hela skolväsendet och kräver därför en övergripande analys av de samlade konsekvenserna för både elever och lärare. Det är elevernas möjligheter till lärande som ska stå i centrum och de tänkta förändringarna måste beaktas samlat med detta i fokus. Det är även av betydelse att eventuella förändringar som en följd av utredningarna ges rimlig tid för implementering.

Göteborgs universitet välkomnar det breda anslag som Betygsutredningen har. Det krävs en grundlig genomlysning av det nuvarande betygssystemet. Utredningen pekar på flera brister i det nuvarande systemet som kräver större förändringar och ett samlat grepp.

Vi delar till exempel utredningens slutsats att det måste tas krafttag för att komma tillrätta med olikvärdiga betyg och betygsinflation. Strävan efter likvärdighet kan och får emellertid inte innebära att andra krav som behöver ställas på ett betygssystem sätts åt sidan. Ett betygssystem måste till exempel vara transparent och förutsägbart för elever och vårdnadshavare. Utredningens förslag svarar inte upp till dessa grundläggande krav.

Vi väljer att inledningsvis ta den enskilda elevens perspektiv. Det är eleverna som tydligast påverkas av hur betyg sätts och det är deras livschanser som påverkas av betygen. Elever har ofta två övergripande frågor när det gäller betyg. 1. Varför fick jag det betyg/meritvärde som jag fick? 2. Vad kan jag göra för att påverka mitt betyg? Vi menar att det förslag som utredningen presenterar innebär att eleverna inte kommer att kunna få svar någon av dessa fundamentala frågor. Vi menar vidare att detta kommer att leda till en omfattande kritik mot systemet.

För att ett betygssystem ska vara robust och hållbart krävs att det finns någon som kan förklara och försvara systemet. Detta har under lång tid varit en uppgift för lärarna men i det föreslagna systemet vet lärarna inte varför meritvärdena blir som det blir. Dessutom har eleverna lämnat skolan när de får sina meritvärden. Det är svårt att förstå vem som framgent ska förklara och försvara såväl systemet som den enskilde elevens meritvärde för elever, vårdnadshavare och en intresserad allmänhet.

Ur elevperspektivet är det också av yttersta vikt att betygssystemet är väl genomarbetat när det implementeras. Ibland finns förhoppningar om att delar av systemet efterhand ska "sätta sig". I detta

sammanhang är det viktigt att påminna om att den enskilde eleven går genom skolan bara en gång och får slutbetyg bara en gång.

Slutligen kan en historisk återblick vara på plats. När Sverige senaste bytte betygssystem 1994 lämnade vi ett normrelaterat system (ofta kallat relativt) och övergick till ett målrelaterat. Det gjordes efter en omfattande kritik mot det relativa betygssystemet. Om Sverige, enligt utredningens förslag, återigen närmar sig ett relativt betygssystem så finns det anledning att påminna om att kritiken till stor del handlade om att eleverna inte visste vad som krävdes för att få ett visst betyg, att de dåvarande standardproven och centrala proven också skulle vara normerade för andra ämnen samt svårigheten att sätta relativa betyg i små grupper och/eller ämnen som elever kunde välja bort, vilket inte sällan skedde om betyget inte blev det förväntade. Alla dessa svårigheter kommer tillbaka i det presenterade förslaget till nytt betygssystem.

Här följer en genomgång av utredningens förslag kapitelvis.

Göteborgs universitet har gedigen kunskap och erfarenhet när det gäller framtagande av nationella prov och forskning kring provens egenskaper och funktion. Universitetet har mångåriga uppdrag från Skolverket att konstruera nationella prov och medarbetare i dessa grupper har bidragit med initierade synpunkter på utredningens förslag. Svaren på förslagen till kapitel 17 Förslag på ändringar i det nationella provsystemet är därför både fylligare och mer detaljerade än svaren på övriga delar av utredningen.

9. Förslag på en numerisk betygsskala och nya betygskriterier

Göteborgs universitet välkomnar förslaget att den skarpa godkäntgränsen föreslås försvinna och att det numeriskt blir lika långt mellan stegen. Exakt hur många steg som bör finnas i ett betygssteg kan diskuteras, men det finns anledning att påpeka att ju fler steg som införs ju fler brytpunkter tillkommer där lärare ska ta ställning till om elevens prestationer är värd det högre eller det lägre steget. Fler steg gör det alltså viktigare att lärare får ett robust stöd i sin betygssättning. Vi menar att de förslag till betygskriterier som presenteras, med formuleringar på två eller tre ord och enbart av jämförande karaktär, inte ger lärare något stöd i betygssättningen. Det går inte ens att betrakta detta som betygskriterier. Särskilt anmärkningsvärt anser vi det vara att två eller någon gång tre steg har exakt samma så kallade betygskriterier, utan några preciseringar om vad som skiljer stegen åt.

Utredningen menar att lärare idag gör olika tolkningar av betygskriterierna men det förslag som presenteras gör att exakt samma problem kommer att uppstå när lärare i stället ska tolka formuleringar i ämnets syfte och centrala innehåll. Utredningen menar att det föreslagna betygssystemet kräver nya ämnes- och kursplaner och lutar sig mot Läroplansutredningen. Vi vill i sammanhanget påpeka att Läroplansutredningen endast behandlar grundskolan. I gymnasieskolan implementeras just nu nya kursplaner som inte är formulerade för att fungera i det system som utredningen föreslår.

Lovskola efter årskurs 9 har i utvärdering visa sig tillföra betygspoäng som i princip är "tomma". Det är därför rimligt att ta bort möjlighet till lovskola efter årskurs 9.

10 Förslag på betygmodell för grundskolan

Att kalibrera de betyg som lärarna satt med nationella prov och ge eleverna ett meritvärde som utredningen föreslår kan vara ett sätt att komma tillrätta med betygsinflation och olikvärdig betygssättning, detta givet att alla skolor och lärare bejakar systemet och verkar för att det ska fungera. Genom att resultaten på de nationella slutproven blir mycket viktiga finns emellertid stora risker att undervisningen inriktas mot "teaching to the test". Genom att lärares betyg även framgent väger tungt, menar vi att det är mycket olyckligt att det stöd som lärare har för sin betygssättning kraftigt försvagas, till exempel genom att dagens nationella prov föreslås försvinna. Detta riskerar att göra lärares betygssättning mer olikvärdig än idag.

Det finns ytterligare betydande nackdelar med förslaget. Den mest slående är att de meritvärden som blir resultatet av den föreslagna modellen inte kommer att bli begripliga för elever, vårdnadshavare eller lärare. Den enskilda eleven kan inte på något sätt påverka betygskalibreringen. Betygen kalibreras mot skolenhetens resultat, men betygen sätts av flera olika lärare, vissa sätter lägre betyg än resultaten på de nationella proven, andra högre betyg och vissa i linje med provresultaten. Ändå kan konsekvenserna av betygskalibreringen bli stora också i de fall där de lärare som eleven haft inte satt för höga betyg, medan andra lärare på skolan har gjort det.

Förslaget att det individuella betygsvärde i årskurs 9 i grundskolan ska utgöras av summan av de 16 högsta betygen men att betygen i ämnena biologi, engelska, fysik, geografi, historia, kemi, matematik, religionskunskap, svenska eller svenska som andraspråk samt samhällskunskap inte går att räkna bort innebär de facto att det bara är praktiskt- estetiska ämnen som går att räkna bort. Vi avvisar bestämt tanken att på så sätt skapa ett a- och b-lag bland grundskolans ämnen. Vi menar också att det kommer minska incitamenten för elever att studera moderna språk i grundskolan.

När det gäller de föreslagna nationella proven motsätter vi oss förslagen om nationella slutprov i NO och SO (mer om detta under 17 Förslag på ändringar i det nationella provsystemet). Vi ställer oss vidare frågande till varför inte nationella prov föreslås i något eller några praktiskt- estetiska ämnen där problemen med olikvärdiga betyg enligt flera studier är störst.

Vissa elever kommer vara frånvarande vid de nationella proven, också av mycket legitima skäl. Att dessa elever "straffas" med att få 0 poäng som provresultat menar vi är en orimligt hård konsekvens.

De föreslagna reglerna vid skolenheter som har ett bortfall på över 50% vid nationella prov visar förmodligen på en möjlig väg att gå. Samtidigt vill vi påpeka att förslaget om nytt betygssystem i sin helhet har allt för många undantag som kräver särskilda lösningar och som i mycket hög grad påverkar den enskilda eleven utan att för den skull vara begripliga för honom/henne.

11 Förslag på betygmodell för gymnasieskolan

Den kritik och de ifrågasättanden som vi riktar mot förslaget för grundskolan gäller också i allt väsentligt för gymnasieskolan, meritvärdeskalibreringen är inte begriplig, risken att undervisningen

inriktas mot "teaching to the test", lärares stöd för sin betygssättning försvagas kraftigt för att nämna några exempel.

Specifikt för gymnasieskolan vill Göteborgs universitet framhålla att underlaget för kalibreringen riskerar att bygga på ytterst få elever, inte minst på yrkesprogrammen. Vidare att kalibreringen på yrkesprogrammen endast bygger på fem ämnen som dessutom utgör en mycket liten del av programmens helhet. I dessa fall kan hela kalibreringen ifrågasättas.

När det gäller förslagen om nationella slutprov ställer vi oss frågande till varför det inte föreslås ett prov i religionskunskap samt varför det föreslås ett kombinerat prov i samhällskunskap och historia. Två vitt skilda ämnen från olika kunskapstraditioner. Precis som för grundskolan menar vi att konsekvenserna för den enskilda eleven blir orimligt stora om han/hon vid frånvaro vid slutproven tilldelas 0 poäng som provresultat.

Utredningen föreslår att möjligheten till meritpoäng tas bort. Göteborgs universitet tar inte ställning till förslaget som sådant men påpekar att Sverige som nation även framgent har behov av elever som väljer att läsa avancerade kurser i matematik och språk. Om meritpoängen tas bort måste andra åtgärder vidtagas så att kunskaperna i dessa ämnen inte försvagas.

12 Förslag på hantering när betygsvärden inte kan kalibreras eller nationella slutprov inte kan genomföras

Generellt vill Göteborgs universitet angående dessa förslag framhålla att det är en betydande svaghet i det föreslagna betygssystemet att det inte går att använda i så många olika sammanhang och att man då måste hitta speciallösningar som i grunden ändrar förutsättningarna för systemet och meritvärdena.

13 Förslag på betygsmodell för kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå

Förslaget till betygsmodell för KomVux skiljer sig så pass avgörande från förslaget till betygsmodell för gymnasieskolan att det måste anses att utredningen föreslår två olika betygssystem, ett för gymnasieskolan ett annat för KomVux. Detta är olyckligt ur flera olika aspekter, inte minst genom att elever inte sällan hittat kryphål i övergångar mellan gymnasiet och Komvux. Utredningen redovisar också att man själv ser så pass betydande risker med förslaget att vi menar att det inte bör realiseras.

Vi noterar med stor förvåning att renodlade examensprov tycks föreslås för den kommunala vuxenutbildningen, detta till synes utan ingående problematisering av konsekvenser på olika nivåer. Detta kommer tvivelsutan att medföra starkt, systemrelaterat ifrågasättande, såväl vad gäller proven som utbildningens utformning och flexibilitet.

14 Förslag på regelverk för betyg efter prövning och möjligheter att göra om nationella slutprov

Reglerna för prövning i grundskola och gymnasieskolan menar vi i huvudsak är rimliga, Vi vill emellertid påpeka att det finns risk att det skapas en lucka i systemet om elever som fått betyg 1–3 kan genomgå prövning för högre betyg, men inte elever som fått betyget 4 eller högre. Det innebär att det för vissa elever kan det vara mer förmånligt att få ett lägre betyg för att sedan kunna pröva för ett högre.

När det gäller möjligheten att göra respektive göra om nationella slutprov menar vi att det är högst rimligt att elever som inte gjort slutprov ges möjligt att göra dem. Däremot ställer vi oss helt avvisande till möjligheten för elever att få göra om slutprovet för att på så sätt förbättra sitt betygsvärde, inte minst eftersom detta är förknippad med en kostnad. Det riskerar att bidra till ytterligare social snedrekrytering. Utredningen förutsätter att det inte kommer att bli vanligt att göra om slutproven, men de internationella utblickar som görs av utredningen visar att det är relativt vanligt i länder som tillåter det.

15 Förslag på ändrade behörighetsregler för antagning till gymnasieskolan och till högre utbildning

Göteborgs universitet välkomnar att den tidigare skarpa gränsen för betyget E tas bort, men noterar att det i stället skapas en ny skarp gräns för meritvärde 4,0.

För den enskilde eleven kan konsekvensen bli att hon/hon går ut årskurs nio med lärarsatta betyg över 4,0 men vid kalibrering kommer eleven att hamna under gränsen och inte längre vara behörig att söka till gymnasieskolan.

Att införa en skarp gräns för 4,0 kräver att de olika betygsstegen definieras mycket tydligt så att inte lärare tolkar olika vad som krävs för stegen. Tidigare erfarenheter visar att den typen av tydliga definitioner är svåra, för att såga omöjliga, att formulera. Vidare krävs mycket omfattande förändringar i gymnasieskolan som måste rustas för att elever med till exempel betyget 1 i matematik är behöriga att läsa vidare.

På samma sätt ställer vi oss till förslaget att för behörighet till riksrekryterande spetsutbildning ska krav ställas på att den sökandes kunskapsnivå ska motsvara det som krävs för betyget 10. Detta kräver att betygsnivån 10 tydligt definieras.

Angående förslaget om ändrade behörighetsregler samt ändrade regler vid platsfördelning vid urval menar vi att det i detta förslag blandas två olika resultat, lärarsatta betyg med elevernas resultat på slutproven. Det innebär till exempel att det i elevens betygsdokument måste också finnas uppgifter om provresultat för att kunna avgöra om han/hon uppnått behörighetsreglerna. Det betyder vidare att elever som till exempel varit sjuka under perioden när slutproven ges inte kan uppnå grundläggande

behörighet oavsett hur de presterat i övrigt eftersom de har 0 poäng på slutproven. Detta menar vi är en orimlig konsekvens.

16 Förslag på reglering av betygssättning

Vi ställer oss tveksamma till förslaget om bedömningssamråd. Att lärare sinsemellan diskuterar sin betygssättning är rimligt, men det görs och har gjorts länge i svensk skola utan att det verkar ha lett till något ökad samsyn kring bedömning; tvärtom kan det, som Skolverket visat i utvärderingar, i värsta fall bidra till en kultur där skolor skapar egna regler kring betygssättning. Vi vill i sammanhanget påpeka att de idag finns ämnen där betygssättningen är orimligt hög så att till exempel nästan alla elever får A i betyg. Det handlar uteslutande om små ämnen utan nationella prov där det inte sällan är en ensam lärare som sätter alla betyg i ämnet.

Vad gäller förslag om betygsunderlag menar vi att utredningen visar upp en i oacceptabelt oproblematiserande inställning till att det går att definiera tydliga kunskapsområden för alla ämnen och kurser. Man tror också, utan egentligen några tydliga argument, att dessa definitioner kommer att styra undervisningen lika mycket som de nationella slutproven trots den uppenbara risken att skolors undervisning kommer att inriktas mot att eleverna ska "klara proven". Att utredningen reducerar prövandet av muntlig språkfärdighet till "muntliga anförande" tyder på en mycket förlegad språksyn, som inte stämmer överens vare sig med nationella eller internationella styrdokument eller ramverk.

Utredningen resonerar om ökad transparens ur ett elevperspektiv. Grundtanken, att eleverna ska veta hur och när bedömning sker, är lätt att sympatisera med. Men det är svårare att förstå exakt hur utredningen menar att detta konkret ska ske. Man verkar till exempel mena att det inte ska vara möjligt att använda formativ bedömning, i alla dess former, vid betygssättning. Detta utan någon form av exemplifiering.

Vi vill dessutom åter igen trycka på att transparens ur ett elevperspektiv också bör handla om att eleven förstår vilket kalibrerat betygsvärde han/hon får och varför.

Utredningen föreslår att reglerna om att särskilt beakta nationella prov vid betygssättning tas bort. Vi menar att de nationella proven i årskurs 6 har varit ett viktigt stöd för lärarna i deras betygssättning och det finns ingen anledning att försvaga detta stöd.

Utredningen föreslår yrkesprov på yrkesprogrammen. Detta förslag är emellertid så skissartat presenterat att det är omöjligt att ta ställning till i dess nuvarande form

17 Förslag på ändringar i det nationella provsystemet

Göteborgs universitet har omfattande synpunkter på utredningens förslag som berör nationella prov. Dessa har tematiserats och presenteras på annat sätt än övriga delar. Sammanfattningsvis identifierar GU en rad svagheter i utredningens förslag. Utredningen har inte på ett acceptabelt sätt analyserat konsekvenserna av sitt förslag om utformning av nationella slutprov. Förslagen kräver därför ytterligare utredning och riskanalys i sin helhet.

Ämnen och ämnesgrupper

Göteborgs universitet har allvarliga invändningar när det gäller utredningens förslag om nationella slutprov i ämnen och ämnesgrupper.

17.1.9, 17.1.10

Utredningen föreslår att fem nationella slutprov ska genomföras i sammanlagt 10 ämnen i årskurs 9. I förslaget ingår ett gemensamt prov för alla NO-ämnen och ett gemensamt prov för alla SO-ämnen. Dessa är inte ämnen i svensk grundskola. Att i provsystemet betrakta till exempel SO som ett enda ämne innebär en kraftig avvikelse från styrdokumentens ämnesstruktur och riskerar att skapa inkonsekvenser mellan undervisning, bedömning och styrdokument. Förslaget försvagar respektive ämnes identitet och vikt i skolans kunskapsuppdrag. Detta skulle leda till en urholkning av ämnesdjup och till att viktiga kunskaper inte ges tillräcklig tyngd. Slutprov som ska omfatta så vitt skilda kunskapsområden i ett och samma prov kommer att lida av en kraftig underrepresentation av både ämnesinnehåll, tankesätt och modeller som karakteriserar de olika ämnena. Återkoppling av proven kommer dessutom att ske ämnesgruppsvis vilket innebär att det i princip är omöjligt att använda som återkoppling för lärarna i respektive ämne. Även i gymnasieskolan föreslås ett kombinerat slutprov i historia och samhällskunskap, vilket innebär samma risker som kombinerade prov i grundskolan. I "innehållsbaserad" prov som till exempel de föreslagna i NO och SO riskerar man dessutom på några års sikt att få problem med uttömda förråd av uppgifter om formatet i huvudsak är flervalsfrågor.

Utredningen tycks också föreslå ett gemensamt slutprov i ämnet samhällskunskap för alla elever som läser högskoleförberedande program, vilket skulle betyda att provet behöver täcka innehållet för alla nivåer i ämnet. För att inte på ett allvarligt sätt underrepresentera ämnets mål och centrala innehåll, skulle ett sådant prov behöva bli orimligt omfattande.

17.1.6

Utredningens förslag om utformning av nationella slutprov innebär också att inte alla språkliga kompetenser kommer att representeras i proven. Till exempel kommer framtida nationella slutprov inte att innehålla en provdel som täcker muntlighet. Det innebär både hot mot resultatens trovärdighet genom tydlig underrepresentation av kompetenser i ämnet och riskerar att få allvarliga konsekvenser på den undervisning som sker i skolorna. När det gäller språken är det idag en styrka hos de nationella proven i engelska och nuvarande bedömningsstöd i moderna språk att de har en nära koppling till den gemensamma europeiska referensramen för språk: lärande, undervisning och bedömning, utarbetad av Europarådet. I sammanhanget finns anledning att påpeka att de svenska proven i främmande språk har ett mycket gott rykte internationellt inte minst för att muntlighet ingår i proven. Såväl kurs- och ämnesplaner som nationella prov bygger idag på detta ramverk och utredningens förslag riskerar att minska möjligheterna till nationella prov och en nationell nivåbeskrivning som är samstämmig med ramverket.

Expertkunskap

17.1.1, 17.1.2, 17.1.3, 20.3.1

Göteborgs universitet är kritisk till utredningens förslag att en central funktion under Skolverket ska ersätta dagens modell för framtagande av nationella prov. Förslaget kan tolkas som att Skolverket i högre grad än idag ska ansvara för framtagandet av nationella prov. Göteborgs universitet menar att en sådan organisation inte kan tillgodose behovet av expertkunskap för utveckling av nationella prov. Utredningen underskattar allvarligt vikten av koppling till forskning samt föreställer sig att en central stab av tjänstemän skulle kunna uppnå samma kvalitet. Utformningen av prov är kopplad till internationellt etablerade och starka forskningsfält som psyometri och pedagogisk bedömning ("educational assessment") och provverksamheten gynnas av att forskarmiljöer engageras i utvecklingen av proven. Det bidrar också i hög grad till provens legitimitet.

17.1.4

Den föreslagna modellen med utprövning av uppgifter i samband med genomförandet av nationella kursprov är en av de lösningar som länge diskuterats i samband med svenska nationella prov. De resonemang som förts har resulterat i slutsatsen att en sådan modell skulle bli både dyr och komplicerad för nationella prov. Möjligen kan datorisering och central rättning av proven göra det lättare, men problem som ökad provtid kvarstår. Även utredningen menar att utprövningar i samband med "skarpa" nationella prov är önskvärt men ger inga svar på hur sådana skulle kunna genomföras. I så fall återstår förberedande utprövningar i en modell som skulle ställa mycket höga krav på till exempel utformning.

Konsekvenser för undervisning

Göteborgs universitet vill vidare lyfta fram ett antal troliga och oacceptabla konsekvenser som införandet av den typ av nationella slutprov som utredningen föreslår skulle föra med sig.

Internationell forskning visar på att nationella prov alltid påverkar undervisningen och att nationella prov fungerar som styrmedel vare sig det är avsikten eller inte. Underrepresentation i nationella slutprov (till exempel genom att inte pröva muntlighet i språkprov eller genom dominerande användning av vissa frågeformat) innebär med stor sannolikhet att de områden som inte prövas kommer att tonas ner i undervisningen och den typ av kunskap som prövas i nationella slutprov kommer att bli vanligare.

Utredningens förslag leder alltså sannolikt till försämrade samstämmighet mellan nationella prov och kurs- och ämnesplaner, vilket ger stora oönskade konsekvenser för undervisningen. Eftersom nationella slutprov ska få ännu större formell tyngd för den enskilda eleven i det föreslagna betygssystemet kommer det i ett konkurrensutsatt skolsystem finnas stor risk att skolor fokuserar på att träna sina elever inför slutprovet, i högre grad än att lärare skulle anpassa betygssättning efter hur provresultatet brukar bli. Provens offentlighetsgörande kommer ytterligare att spä på den negativa effekten av styrning mot prov med uppenbar och systematisk underrepresentation av styrdokumentens kunskaps-, ämnessyn och krav.

Vi ställer oss djupt kritiska till förslaget att de nationella slutproven kommer att offentliggöras. Förutom det uppenbara resursslöseri som det innebär om inget i proven kan återanvändas så menar vi att utredningen i grunden har fel i frågan om ankaruppgifter. Erfarenheter från de nationella proven till

exempel i engelska, visar att ankaruppgifter kan fås att fungera med utmärkta effekter bland annat på stabilitet.

I samband med presentationen av utredningens förslag har det hävdats att den föreslagna modellen med nationella slutprov skulle minska lärares rättningsbörda genom central rättning och även minska antalet prov för eleverna. I själva verket kommer utredningens förslag att öka lärares arbetsbörda i de ämnen som har nationella prov eftersom lärare inte längre kan använda de mycket genomtänkta nationella proven som underlag för sin egen betygssättning. Lärare kommer troligen själva utveckla och genomföra sammanfattande kursprov för att skaffa sig bra underlag för betygssättningen. Konsekvensen av detta blir en ökad variabilitet det vill säga problem med likvärdigheten samtidigt som det innebär mer arbete för lärarna och fler prov än idag för eleverna som kommer att behöva göra både ett kursprov som lärarna behöver för sin betygssättning och ett nationellt slutprov som ska användas för meritvärdet.

Att nationella prov tas bort som stöd för lärarnas betygssättning helt och hållet kommer också att innebära ökat godtycke i lärarnas betygssättning. Även om systemet innehåller en kalibrering av de lärarsatta betygen är det osäkert hur robust det kommer att vara mot stora variationer i lärarbetygen. Utredningen förutsätter att betygssättningen kommer att vara självreglerande i och med att skolan får återkoppling på hur meritvärden och lärarsatta betyg överensstämmer, men presenterar inget underlag för en sådan slutsats. Det är lika lätt att skissera en omvänd utveckling där lärare driver upp betygen ytterligare för att "ta höjd" för kalibreringen.

Frågan om lärares ansvar, agens och autonomi ges överraskande liten uppmärksamhet i förslaget. Vilket stöd är t.ex. tänkt för lärare/skola att identifiera om/hur/varför skolans betygssättning skiljer sig från provresultat/riket, och vilket stöd för åtgärder? Vi förutsätter att varje ev. systemförändring ackompanjeras av respektfulla och gedigna fortbildningsinsatser.

Slutligen vill Göteborgs universitet kommentera den kritik utredningen riktar mot provinstitutioners arbete. Mycket av kritiken som framförs handlar om bristande standardisering och kontroll av systemet, vilket bör riktas mot uppdragsgivaren/beställaren av proven, Skolverket, inte mot institutionerna som grupp, som i sitt arbete haft att följa Skolverkets anvisningar. Vissa skillnader har funnits i relation till det systemramverk som använts sedan 2017, något som Skolverket varit medvetna om men valt att inte åtgärda. Den kritik som utredningen framför mot institutionernas arbete blir därmed bitvis inadekvat.

18 Ett nytt system för trendmätning av kunskaper

Vi ställer oss generellt positiva till förslaget om ett system för trendmätning men lämnar en reservation kring hur många prov, och hur många olika prov, svensk skola, lärare och elever, mäktar med samt vilka kostnader ett sådant prov för med sig.

Ytterligare utredning av ett sådant system också dess omfattning och precisa syfte är därför nödvändigt.

20 Införande och ikraftträdande

Göteborgs universitet bedömer inte tidplanen som realistisk. För att det betygssystem som föreslås ska kunna genomföras krävs det nya ämnes- och kursplaner. För grundskolan har sådana föreslagit i en utredning, men arbetet med att formulera nya ämnesplaner har inte påbörjats eller ens beslutats. På gymnasieskolan implementeras just nu nya kursplaner. Att formulera om och implementera ytterligare en omgång kursplaner i närtid är inte möjligt. Vi vill i sammanhanget påminna om att gymnasieskolan omfattar ungefär 1000 kursplaner.

Förutom nya ämnes- och kursplaner krävs tid gör att implementera ett nytt betygssystem. När det målrelaterade betygssystemet infördes 1994 var tiden för implementering för kort, något som allvarligt försämrade konkurrensvillkoren för de elever som fick betyg de första åren som det nya systemet användes. Vi påminner åter en gång om att elever får slutbetyg bara en gång. Trots alla de brister som fanns de första åren då målrelaterade betyg gavs har elever fått slutbetyg som de fortfarande använder om de tex söker till högre studier.

När det gäller ansvar för genomförande av ett nytt system menar vi att Statens skolverk också måste ges i uppdrag att utforma nya ämnes- och kursplaner samt att Statens skolinspektion också bör i ges uppdrag att följa upp lärares betygssättning.

UNDERSKRIFTSSIDA

Detta dokument har undertecknats med elektroniska underskrifter:

NAMN:	Christina Osbeck
TITEL, ORGANISATION:	Dekan, Utbildningsvetenskapliga fakulteten
TID:	2025-06-09 17:14:09 +02:00
IDENTIFIKATIONSTYP:	Göteborgs universitet
IDENTIFIKATIONS-ID:	_eb7b1732-aeca-4523-b2ef-e395ce161109

Certifierad av Comfact Signature
Accepterad av alla undertecknare
2025-06-09 17:14:15 +02:00
Ref: 1895181
www.gu.se

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)